

A Jugoszláv Talajtani Társaság V. Kongresszusa

Sarajevo, 1976. május 31. — június 2.

A Jugoszláv Talajtani Társaság négy-évente ismétlődő kongresszusát, melyet minden esetben más-más köztársaságban rendeznek, ebben az évben — sorrendben az ötödiket — Sarajevóban tartotta meg. A köztársaság természeti adottságai részben meghatározták a megtárgyalásra kerülő témákat is.

A kongresszus tanácskozásai plenáris üléseken és szekciókban folytak. A megnyitó ülésen H. RESULOVIC professzor a Társaság elnöke számolt be a két kongresszus közötti munkáról, az elért eredményekről, valamint az előző, Belgrádi IV. Kongresszus határozatainak az egyes bizottságokban történt megvalósításáról.

A plenáris ülésen négy előadás hangzott el a szekcióülések bevezetőjeként.

Az első előadást M. CIRIC professzor tartotta a hegyvidéki talajok kutatása és hasznosítása témakörében. Részletesen kitért a klasszifikáció, a genezis, a térképezés, a trágyázás, a mikrobiológiai kutatás, a talajművelés, és erózió kérdéseire.

Kifejtette e területek talajai tanulmányozásának jelentőségét, ugyanis az ország területének közel háromnegyed részét teszi ki.

A kutatás eredményeiről megállapítja, hogy a genezis, a klasszifikáció, a térképezés terén igen intenzív munka folyik. A térképezéssel kapcsolatban megállapította, hogy miután ezek a talajok zömében erdőtakaró alatt vannak, tanulmányozásukat szükséges interdiszciplinárisan összekötni az erdőhasznosítás egyéb kérdéseivel.

A trágyázás kérdését illetően ismertette, hogy ez Bosznia-Hercegovinában döntően a rét és legelőtrágyázás, kismértékben a szántóföldi, főleg burgonya trágyázására vonatkozik.

A mikrobiológiai kutatásokkal kapcsolatban ismertette, hogy azok az erdő, rét és legelő talajokra vonatkoztak elsősorban. Kiemelte a fellépők intenzív tanulmányozását, összefüggésben a tőzeg fizikai és kémiai tulajdonságainak vizsgálatával.

A talajművelés kérdésében a tényleges kutatás csak a sík területre vonatkozott, a hegyvidék művelésével kapcsolatosan gyakorlatilag kutatás nem folyt.

Az erózió kutatással kapcsolatosan, mely hosszú időn át elhanyagolt terület volt, megállapította, hogy gyors fejlődésnek indult. A jelenség leírásától kezdve a modernül felszerelt kutató állomások létesítésén keresztül a talajvédelem módszereinek kidolgozásáig foglalkoztak a témakörrel.

Külön kitért a hegyvidék talajtakarójának sajátosságaira a 1 : 50 ezres térkép elkészítésével kapcsolatosan. Hangsúlyozta a komplex kutatás és a biológiai szemlélet szükségességét.

A következő előadásban M. VLAHINIC professzor a kötött nehéz talajok vízvezetése optimális módszereinek kutatási eredményeiről beszélt.

Megállapította, hogy a nehéz talajok kedvezőtlen vízgazdálkodási tulajdonságaik miatt kevésbé alkalmasak a szántóföldi termelésre, mint a könnyű talajok.

A jugoszláviai klimatikus viszonyok között a nehéz talajokon a munkavégzés napjainak lehetséges évenkénti száma kevés, ezért egyszerűbb a terület rét és legelőként való hasznosítása.

Véleménye szerint ha mégis szántóföldi művelésbe vonják a talajokat, lényeges feltétel a hatékony víztelenítés. E talajokon, mivel potenciális termékenyséjük nagy, a hatékony vízelvezetéssel átlagosan 70–80%-os hozamnövekedést lehetett elérni.

A vízelvezetés módszereit illetően megállapítja, hogy a legnagyobb hozamokat a keresztirányú drénezéssel (113%) a legkisebbet a nyitott árkos módszerrel (62%) érték el.

A kapott eredmények alapján azt a következtetést vonta le, hogy ahol a feltételek biztosítva vannak, a keresztirányú alagcsövezést kell alkalmazni a termelésben.

M. RESULOVIC professzor „A sziklás talajok kutatása és meliorációja” címen tartott előadást.

Előadásában ismertetette, hogy Jugoszlávia területéből mintegy egymillió hektár e talajokhoz tartozik. Elhelyezkedésüket tekintve mind a hegyvidéken, mind a sík vidékeken is előfordulnak. A síkvidéki előfordulásnak nagyobb a jelentősége, mivel ott mezőgazdasági termelés is folyik. Kiemelten tanulmányozták e talajok vízvizsszatartó képességének növelését és az öntözés problémáit.

Kifejtette, hogy e talajoknál egyedi sajátosságuk miatt specifikus technika szükséges a tanulmányozáshoz, kezdve a mintavételtől egészen a kapott adatok, illetve eredmények közléséig. A talajok kémiai tulajdonságait pl. a humusz, fellelhető foszfor és kálium, kg/ha-ban javasolta megadni, hasonlóan a mikroflóra és fauna esetében is.

A talaj fizikai tulajdonságainál a parciális térfogatsúlyt javasolta alkalmazni. A nedvességmérést gravimetrikus úton és neutronszóródásos módszerrel javasolja megoldani.

A sziklás talajok fejlődésének jellemző jelenségeként az apró morzsa talaj perkolációját a fokozott sziklásodását, a szél erodáló hatását és az apró talajszemcsék intenzív nedvesedését tartja. A megszilárdulás folyamatát, a kötött víz mozgásának csökkenését és a szívárgás sebességének csökkenését ugyancsak azonos jelenségként ismertetette.

A sziklás talajok specifikus jellegét mutatja, hogy elegendő vízfelvétel esetén nedvességük azonos a könnyű laza talajokéval és a hervadáspontnál kisebb nedvesség esetén pedig olyan mint a kötött nehéz talajoké. E jelenségnek oka a sziklás részek összecementálódása az apróbb talajszemcsékkel.

A víz mozgását illetőleg kifejtette, hogy telítetlenség esetén az lelassul a kétrétegűség miatt, továbbá, hogy a telítettségűnél a mozgás, illetve a drénvizek elvezetése csökken a cementált réteg kialakulása miatt.

Tenyészedény vizsgálataik alapján különböző szervesanyagok vízvizsszatartó képességének vizsgálatakor a szalma hatása volt a legkedvezőbb, továbbá a magasabb adagú NPK és a barit 10,3% és 15,6% között, a tőzeg 7,3%-kal, a vörösiszap 6,9—7,3%, az istállótrágya 4,2%-kal növelték a vízvizsszatartó képességet. Szabadföldi körülmények között végzett kísérleteikben a tőzeg és vörösiszap kedvező hatásáról számolt be; mértéke a zöldhözamban 2,1 és 66,4% között változott.

Az öntözés kérdését tekintve szerinte

speciális probléma az öntözési idő és norma megállapítása. Véleménye szerint a norma megállapításánál a parciális térfogatsúlyból kell kiindulni, az időnél pedig az evapotranspirációból, illetve a napi mérési adatokból. A nedvességmérésnél a gravimetrikus és neutron mérési módszereket ajánlotta.

A plenáris ülés negyedik előadója M. BASOVIC professzor volt, aki a környezetvédelem kérdéseiről tartott beszámolót.

A környezetvédelem általános kérdéséről a növénytermelésben, a kemizáció, az erózió kérdéseiről. Beszült egyéb gazdasági tevékenységek hatásáról a növények termesztésére és erdőgazdálkodására. Külön kitért a levegőszennyezettség tanulmányozására, a mai jugoszláv helyzetre, a városok magas szennyezettségére. Kitért a víz és talajok szennyezettség kérdéseire is. Megállapította, hogy kevés adat áll rendelkezésre, de így is az egyes ipari körzetekben pl. Bor körzetében a levegő kén-szennyezettsége folytán a talajban savanyodást mértek. Ugyancsak mérési adatok vannak a peszticid szennyezettségről is. Szántóföldi és erdészeti kultúrák az iparvidékek körzetében megsemmisültek, a virágok termékenyülése elmaradt. Megemlítette, hogy a tej és egyéb élelmiszeripari termékeknek 17,5% peszticid szennyezetést találtak.

Megállapította, hogy rendszeres szervezett program a levegő, víz és a talaj szennyezettség vizsgálatára még nincsen. Javasolta környezetvédelmi bizottság szervezését, komplex környezetvédelmi kutatás bevezetését, tudományos kutatási program kidolgozását.

Hangsúlyozta a kutatási programnak a népgazdaság egyéb területeivel történő egyeztetését is.

A plenáris ülést követő két napon három szekcióban folytak a tanácskozások.

1. A hegyvidéki körzetek talajai problémáinak kutatása;
2. A talajok hasznosításának problémái öntözés és drenázs feltételei mellett;
3. A talajvédelem kérdései témakörökben.

Az első szekcióban hazai, szovjet, csehszlovák, magyar, román, és francia szerzők előadása hangzott el, több, mint húsz előadás, zömében a talajgenezis, a talajfejlődés, a klasszifikáció, az erdészeti levél-analízis, a szélhatásról, a meszezésről, a foszfortrágyázás kérdéseiről.

LÁSZITTY és szerzőtársai előadása utóbbi témakörben hangzott el.

A második szekcióban közel húsz előadás hangzott el hazai, szovjet, román, csehszlovák és magyar szerzők részéről; az öntözés, talajművelés, trágyázási, bio-

lógiai, ökológiai, mikrobiológiai vonatkozásairól. A drenázs, a vízrendezés, a vízmozgás és mérés, a szikesedés, a másodlagos szikesedés kérdéseiről SZABOLCS ISTVÁN tartott előadást.

A hármas szekcióban több, mint tíz előadás hangzott el hazai és külföldi szerzők részéről. Tematikailag itt a környezetvédelem, az ökoszisztémák változásáról, erózió és a szennyező anyagok növénytáplálkozási vonatkozásairól, továbbá a a hegyvidéki talajainak csuszamlásáról volt szó.

Az elhangzott előadások jó képet nyújtottak a jugoszláv talajtan jelenlegi helyzetéről, azokról a kérdésekről, amelyekre az adott területen a legnagyobb figyelmet fordítottak az elmúlt időszakban. Meg lehetett állapítani, hogy azok az elméleti kérdések kaptak helyet a kongresszus programjában, melyek a talajtan és agrokémia területén mint elméleti és gyakorlati kérdések jelentkeznek a hegyvidéki talajok tanulmányozása és hasznosítása során.

Az elhangzott előadások és viták nagy száma, jelentős tudományos anyaga nem teszi lehetővé, hogy azokat e rövid ismertetésben akár vázlatosan is tárgyaljuk. Azonban a Társaság megjelent Kongresszusi Kiadványa az előadások teljes anyagát tartalmazza.

A kongresszus rendezvényei közé tartoztak a tanácskozást megelőző hegyvidéki talajokat bemutató és a kongresszust követő vörösföldeket, továbbá a meliorációt, öntözést és üveg alatti termesztést bemutató szakmai kirándulások is.

A Jugoszláv Talajtani Társaság V. Kongresszusa jó képet adott e tudományágnak a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság-

ban elért újabb eredményeiről és arról a fontos szerepről, melyet a talajtan Jugoszlávia népgazdaságában játszik. Erről tanúskodik az a magas kitüntetés is, amellyel a Jugoszláv Kormány a Kongresszus befejező napján a Társaság munkáját elismerte.

A rendezők az igényes program és magas tudományos színvonal mellett arra is gondot fordítottak, hogy a Nemzetközi Talajtani Társaság, valamint több mint tíz ország Talajtani Társasága a rendezvényen ne csak képviseltesse magát, de a tudományos programban részt is vegyen. Ez természetesen előmozdította a kongresszus sikerét nemzetközi vonatkozásban is.

A rendezés szakmai szempontjai mellett nagy gondot fordítottak arra is, hogy mind a kongresszus, de különösen a kirándulások alatt a résztvevők megismerkedjenek Bosznia-Hercegovina természeti viszonyaival, gazdasági kérdéseivel, sőt az ország történelmével és a II. világháború alatti partizánharcok ma is elevenen élő emlékeivel is. A kongresszus előmozdította a Jugoszláv Talajtani Társaság további fejlődését éppúgy, mint e tudományterület művelőinek nemzetközi kapcsolatait.

A táj szépsége, az igényes tudományos program, és a szívélyes baráti vendéglátás a kongresszust értékes és emlékezetessé tette minden résztvevő számára.

LÁSZTITY BORIVOJ

MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutató Intézete, Budapest

Érkezett: 1976. június 25.